

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Економіка підприємництва»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	3-й семестр (5 та 6 чверті)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції	2 години на тиждень
практичні заняття	2 година на тиждень
Мова викладання	українська

**Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:
Кафедра, що викладає**

<https://do.nmu.org.ua/course/index.php?categoryid=14>
Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Викладачі:

Вагонова Олександра Григорівна
д-р екон. наук, проф., зав. каф. ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/vagonova/index.php>

Е-пошта

voh@nmu.one

Горпинич Олександр Володимирович
доцент каф. ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/gorpinich/gorpinich.php>

Е-пошта

horpynych.o.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Програма вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємництва» забезпечує формування результатів навчання за бакалаврською освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 Підприємництво та торгівля. Дисципліна має статус обов'язкової фахової освітньої компоненти за спеціальністю.

Досягнення суб'єктом господарювання підприємницького типу найкращих результатів за найменших витрат, фінансової стабільності та високої конкурентоспроможності можливі за умови впровадження раціональної й обґрунтованої економічної політики. Лише ті організації, які враховують вимоги ринку, використовують сучасні бізнес-моделі розвитку та прогресивні механізми стимулювання мотивації персоналу, реалізують інноваційно-інвестиційну діяльність, є успішними.

Економіка підприємництва повинна мати потужну теоретичну та методологічну основу, що стане міцним підґрунтям для забезпечення ефективного функціонування конкретних суб'єктів господарювання. Це, звісно, потребує фундаментальних та глибоких економічних знань, а отже, і відповідної підготовки спеціалістів з бізнесу. Відтак при опануванні дисципліни «Економіка підприємництва» здобувач вищої освіти вивчає, узагальнює й систематизує ключові поняття прикладної економіки, визначає особливості ефективного функціонування суб'єкта господарювання підприємницького типу, тобто отримує теоретичні знання і практичні навички з питань формування ефективно економіки підприємництва.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти сучасного економічного підприємницького мислення, системи знань і практичних навичок щодо організації ефективно економічної діяльності суб'єктів господарювання на підґрунті розрахунку раціональних витрат ресурсного забезпечення бізнесу, оцінки результатів підприємницької господарсько-економічної та інвестиційної діяльності.

Завдання курсу:

- формування розуміння та закріплення знань щодо особливостей функціонування суб'єкта господарювання підприємницького типу як відкритої динамічної економічної системи, на фінансово-економічні результати діяльності якої впливають чинники мікро- і макросередовища;
- формування знань з економічної сутності основних засобів та оборотних фондів підприємницьких суб'єктів господарювання як чинників впливу на фінансово-економічні результати їх діяльності;
- набуття практичних навичок з методології розрахунку та оцінки показників ефективності використання основних засобів та оборотних фондів з метою визначення напрямів покращення їх застосування;
- формування знань та практичних навичок з розрахунку фонду оплати праці персоналу підприємницьких організацій при застосуванні традиційних та удосконалених форм та систем економічного стимулювання мотивації праці;
- формування знань з сутності економічних витрат на виробництво товарів, надання послуг підприємницькими структурами та визначення факторів впливу на рівень витрат з метою обґрунтування напрямів їх зниження;
- формування знань з сутності економічних показників результатів діяльності підприємницьких структур, механізму формування доходності та прибутковості бізнесу при реалізації управлінських рішень по підвищенню рівня прибутку та рентабельності діяльності суб'єктів господарювання;
- формування знань з сутності інвестицій і інвестиційної діяльності підприємницьких структур з застосуванням множини джерел інвестиційних ресурсів та формування практичних навичок з розрахунку показників ефективності інвестиційної діяльності та визначення напрямів її підвищення.

3. Результати навчання

- Характеризувати суб'єкта господарювання підприємницького типу як відкрити динамічну економічну систему; описувати вплив чинників мікро- і макросередовища на економічні результати діяльності бізнес-структур; пояснювати тенденції та проблеми економічного розвитку підприємництва в Україні.
- Позначати економічну сутність основних засобів, пояснювати їх вплив на формування результатів діяльності підприємства; розраховувати показники ефективності

використання основних засобів та застосовувати методи нарахування амортизаційних відрахувань в залежності від нормативних умов їх застосування.

- Позначати економічну сутність оборотних фондів бізнес-структур та пояснювати їх вплив на формування результатів діяльності; розраховувати показники ефективності використання оборотних фондів; визначати та оцінювати напрями покращення використання оборотних фондів.

- Знати форми, системи оплати праці та напрями їх удосконалення; здійснювати вибір форм і систем оплати та розраховувати фонд оплати при їх застосуванні.

- Позначати види економічних витрат за містом їх формування та відповідальності; розраховувати кошторис витрат, калькуляції собівартості товарів та послуг; визначати та здійснювати аналіз факторів впливу на рівень собівартості товарів та послуг; позначати напрями зниження економічних витрат на товари та послуги.

- Визначати основні економічні показники результатів господарської діяльності підприємницьких структур та розробляти напрями її покращення; пояснювати економічний зміст, складові доходу та розраховувати дохід в залежності від змін цін та нецінових чинників; характеризувати та розраховувати види прибутку та рентабельності, позначати основні напрями використання прибутку; обґрунтовувати та пояснювати напрями підвищення рівня прибутку та рентабельності господарської діяльності бізнес-структур.

- Характеризувати сутність інвестицій і інвестиційної діяльності підприємницьких структур; визначати джерела інвестиційних ресурсів суб'єкта господарювання; розраховувати показники ефективності інвестиційної діяльності та напрями її підвищення.

- Пояснювати законодавчі засади фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм.

- Знати та застосовувати нормативні положення, що регламентують розрахунок амортизаційних відрахувань та відтворення основних виробничих засобів.

- Знати та застосовувати нормативні положення, що регламентують розрахунок економічних витрат, доходу та прибутковості підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

4. Структура курсу

Лекції

Тема 1. Суб'єкт господарювання як відкрита динамічна економічна система

Стан, тенденції та проблеми економічного розвитку підприємництва в Україні. Нормативно-правові засади фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм. Зовнішнє середовище і підприємницька структура як відкрита динамічна економічна система. Вплив чинників мікро- і макросередовища на економічні результати діяльності бізнес-організацій.

Тема 2. Фактор виробництва в бізнесі «капітал»: основні засоби

Економічна сутність основних засобів, їх вплив на формування результатів підприємницької діяльності суб'єкта господарювання. Показники ефективності використання основних засобів та напрями покращення їх застосування в бізнесі. Амортизація основних засобів як складова механізму їх відтворення. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань в залежності від нормативних умов їх застосування.

Тема 3. Фактор виробництва в бізнесі «капітал»: оборотні фонди

Економічна сутність оборотних фондів, їх вплив на формування результатів підприємницької діяльності суб'єкта господарювання. Кругообіг оборотних коштів в бізнесі, механізм прискорення проходження його стадій. Показники ефективності використання оборотних фондів, напрями покращення їх використання.

Тема 4. Оплата праці персоналу бізнес-організації

Принципи та умови оплати праці персоналу суб'єкта господарювання. Форми та системи оплати праці. Напрями удосконалення економічного стимулювання мотивації персоналу.

Тема 5. Економічні витрати на продукцію та послуги бізнес-організації

Види економічних витрат за містом їх формування та відповідальності. Механізм визначення кошторису витрат та калькуляції собівартості продукції, послуг. Чинники впливу на рівень економічних витрат. Управління витратами, напрями зниження економічних витрат на ресурсне забезпечення підприємницької діяльності.

Тема 6. Фінансово-економічні результати підприємницької діяльності суб'єкта господарювання

Економічний зміст, складові доходу. Зміна рівня доходу в залежності від змін цін та нецінових чинників. Функції, види та склад ціни. Методи ціноутворення на товари та послуги. Економічна сутність, види прибутку від бізнес-діяльності. Формування та розподіл прибутку. Управління прибутковістю суб'єкта господарювання. Сутність, функції податків, прямі і непрямі податки. Рентабельність підприємницької діяльності, напрями її підвищення.

Тема 7. Інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання

Сутність, види інвестицій, джерела інвестиційних ресурсів суб'єкта господарювання. Інвестиційний проєкт. Показники оцінки ефективності інвестиційної діяльності бізнес-організації.

Практичні заняття

Фактор виробництва в бізнесі «капітал»: основні засоби.

Фактор виробництва в бізнесі «капітал»: оборотні фонди.

Оплата праці персоналу бізнес-організації.

Економічні витрати на продукцію та послуги бізнес-організації.

Фінансово-економічні результати підприємницької діяльності суб'єкта господарювання.

Інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань на лекційних та практичних заняттях за умови, якщо здобута середня оцінка становитиме не менше 60 балів.

Під час поточного контролю на тижні контрольних заходів лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних завдань (контрольні питання та тести з оцінювання рівня засвоєння навчального контенту тем освітньої компоненти). Практичні заняття оцінюються на тижні контрольних заходів шляхом визначення якості виконання конкретизованого індивідуального завдання самостійної роботи з опанування практичного модулю.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання під час сесії. Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час сесії має право виконувати комплексну контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Здобувач має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь здобувача відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Здобувач самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт здобувач дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Здобувач знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Здобувач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Здобувач самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63	Здобувач відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить	Здобувач може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє

задовільно, посередньо	поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь здобувача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Здобувач знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Здобувач знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" (<https://cutt.ly/IBesJEc>).

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.4. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка і бізнес: підручник / за ред. Л.Г. Мельника, О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга. 2021. 316 с. URL: <https://surl.li/hqkfhw>
2. Дмитрієв І.А., Левченко Я.С., Шевченко І.Ю. Економіка і бізнес: навч. посіб. Харків: ФОП Бровін О.В. 2018. 316 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01003qo5-5e69.doc.html>
3. Болтянська Л.О. Економіка та бізнес: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 160 с. URL: <https://surl.li/fmbwmg>
4. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Л.Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк. 2021. URL: <https://surl.li/hmdcvt>
5. Економіка підприємства: навч. посіб. / Н.М. Колпаченко, Ю.А. Сайчук, В.К. Аветісян та ін. Харків: Діса плюс. 2019. 277 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12342/1/NP_Ekonomika_pidpryyemstva_19.pdf
6. Рогач С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємства (в схемах і таблицях): навч. посіб. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 508 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u310/ekonomika_pidpriemstva_posibnik.pdf
7. Гук О.В., Шендерівська Л.П., Мохонько Г.А. Інвестування інноваційної діяльності: навч. посіб. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського. Видавництво «Політехніка». 2022. 186 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_10_48724448.pdf
8. Податки під час війни: що змінилося для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/analitics/211250_podatki-pd-chas-vyni-shcho-zmnilosya-dlya-bznesu
9. Горпинич О.В. Методичне забезпечення самостійної роботи здобувача вищої освіти (ступінь – бакалавр) за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 Підприємництво та торгівля при опануванні практичного модуля дисципліни «Економіка підприємництва». Д. : НТУ «ДП», 2024.

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (ред. від 12.08.2015 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV зі змінами та доповненнями, останні з яких внесені Законом України від 03.11.2004 р. № 2146 – IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. (ред. станом на 13.08.2015 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. (ред. від 11.07.2014 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. Редакція від 29.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>
6. Закон України «Про оплату праці» від 01.07.1993 р. (ред. від 01.01.2015 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства Фінансів України за станом на 31.12.1999 № 318. Редакція від 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства Фінансів України за станом на 17.02.2023. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>
9. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг): наказ Державного комітету промислової політики України: за станом на 09.07.2007 р., № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text>
10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. (ред. від 06.11.2014 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>